

# To bi or not to bi, that's not the question!<sup>1</sup>

Pieter Heye \*

Biseksualiteit, te begrijpen als de romantische en seksuele aantrekking tot beide seksen, blijft als een rechtmatige en volwaardige seksuele oriëntatie kampen met vooroordelen en een gebrek aan erkenning. Dit geldt des te meer voor biseksuele mannen. In de discussie naar de prevalentie en constructie van een biseksuele identiteit, nemen twee dominante sociale perspectieven het voortouw: de ene beschouwt biseksualiteit als 'het midden' tussen een hetero- en homoseksuele oriëntatie, de andere vat biseksualiteit op als een overgangsfase in de acceptatie van een exclusief homoseksuele geaardheid. Onderliggend lijkt men ervan uit te gaan dat biseksuele mannen zichzelf en/of anderen voor de gek houden over hun ware seksuele oriëntatie. Dit heeft implicaties op de maatschappelijke zichtbaarheid en erkenning van biseksualiteit als rechtmatige seksuele identiteit en het psychosociaal welbevinden van het desbetreffende individu.

---

1 Dit artikel is een herwerking van de masterproef Biseksualiteit bij mannen: een kwalitatief onderzoek naar sociale perspectieven, in- en uitsluitingsprocessen en zelfomschrijving, ingediend met oog op het behalen van het diploma Ma. Gender & Diversiteit.

\* Behaalde een master in de orthopedagogiek, klinische psychologie en gender & diversiteit en is thans werkzaam als master in de klinische psychologie en systeemtheoretisch psychotherapeut i.o. in het kinder- en jongerenteam van het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Zuid-Oost-Vlaanderen (CGG ZOV).

E-mail: pieter.heyec@zov.be

## Introductie. Bi-negativiteit en monoseksisme als dominante sociale aannames

Ondanks de maatschappelijke veranderingen en toegenomen maatschappelijke en juridische erkenning van seksuele diversiteit, blijft bisexualiteit als een rechtmatige en volwaardige seksuele oriëntatie kampen met vooroordelen en een gebrek aan erkenning (Rullo, Strassberg, & Miner, 2015). Dit geldt des te meer voor bisexuele mannen (Burke & LaFrance, 2016; Yost & Thomas, 2012), bij wie de notie van seksuele fluiditeit het sterkst in vraag gesteld wordt (Vrangalova & Savin-Williams, 2012). Onderzoek rond mannelijke bisexualiteit lijkt in grote mate gericht op het in kaart brengen van een bisexueel opwindingspatroon. Studies die genitale opwinding meten, suggereren dat mannelijke seksualiteit het best gekarakteriseerd wordt als exclusief en binair: mannen tonen óf heteroseksuele óf homoseksuele opwindingspatronen (Rieger et al., 2005). Bisexuele mannen worden aldus verondersteld homo- of heteroseksueel te zijn; niet daadwerkelijk bisexueel. De opvatting van mannelijke seksualiteit als stabiel en binair (Otis & Skinner, 2004) lijkt te wijzen op een zeker discomfort met constructen die niet perfect passen in binaire categorieën (Burke & LaFrance, 2016; Morrison, Harrington, & McDermott, 2010). Onderzoek is niet eenduidig over of vooroordelen en stereotypes meer geuit worden door de hetero- dan wel door de homogemeenschap, al is wel duidelijk dat bi-negatieve en monoseksistische opvattingen in beide groepen voorkomen (Kennedy & Doll, 2001; Roberts, Horne, & Hoyt, 2015). Hierdoor worden bisexuele mannen vaak geconfronteerd met in- en uitsluitingsprocessen, zowel binnen de holebi<sup>2</sup>- als heteroseksuele gemeenschap (Beemyn & Steinman, 2001; Kennedy & Doll, 2001; Roberts et al., 2015). Het geheel van vooroordelen en stigmatisering wordt gevat in de term bi-negativiteit (Eliason, 2001; Roberts et al., 2015;

---

2 Homo, lesbisch, bisexueel.

Yeung, Mak, & Cheung, 2016). Omwille van de gebiasde assumpties uit zowel de homo- als heteroseksuele gemeenschap, mag bi-negativiteit als een conceptueel verschillend construct van homo-negativiteit worden opgevat (Morrison et al., 2010). Een *coming-out* als biseksueel individu kenmerkt zich bijgevolg door de consistente verwachting de legitimiteit van biseksualiteit te verdedigen tegen de gangbare stereotypes en vooroordelen.

Niettegenstaande biseksualiteit bij vrouwen ook betwist wordt, is er meer onderzoek rond seksuele fluiditeit bij vrouwen voorhanden (zie Diamond, 2008). Vrouwelijke seksualiteit lijkt ook maatschappelijk gezien minder binair te worden opgevat dan mannelijke seksualiteit. Gezien het verschil in de hoeveelheid aan bestaand onderzoek enerzijds en in genderopvattingen anderzijds, ligt de focus van deze studie op opvattingen over mannelijkheid, zelfomschrijving en in- en uitsluiting van biseksuele mannen. Dit artikel beoogt dominant maatschappelijke opvattingen over seksuele identiteiten uit te dagen en reflectie te stimuleren. Niet alleen worden heteronormativiteit en monoseksisme als onderliggende mechanismes onderscheiden; ook worden kanttekeningen geplaatst bij het dominante discours over *coming-out* en hoe ook binnen de LGBT<sup>3</sup>-gemeenschap bepaalde normen status- en machtsverschillen met zich mee brengen. Aldus wil dit artikel zowel het genderdebat verbreden als een handvat bieden aan hulpverleners om de vertrouwde, binaire conceptualisaties van sekse (m/v) en seksuele identiteiten (hetero/homo) in vraag te stellen.

## De sociale constructie van mannelijkheid en vrouwelijkheid

Heteronormativiteit behelst het geheel aan sociale normen en normatieve structuren die het aangaan van seksuele partnerrelaties onder mannen en vrouwen stuurt, op een manier die de nadruk legt op de natuurlijkheid van heteroseksuele aantrekking en homoseksueel partnerschap als alter-

---

3 Lesbian Gay Bisexual Transgender.

natief of afwijkend beschouwt (Muñoz-Laboy, Garcia, Wilson, Parker, & Severson, 2015). Heteronormativiteit is geassocieerd met seksuele scripts die versterkt worden door de vele verbindingen (familie, collega's, vriendschapsnetwerken, mediakanalen enzovoort) die het individu omgeven. Deze scripts beïnvloeden het gangbare denken over partnerrelaties, waarbij monogamie en trouw aan elkaar gekoppeld worden en als inwisselbare begrippen worden beschouwd. Ook lijkt de implicatie op te treden dat monogamie alleen mogelijk is in een partnerrelatie waarin beide partijen er een monoseksuele identiteit op nahouden. Monogamie lijkt maatschappelijk gezien echter vooral met een heteroseksuele relatie in verband gebracht te worden. Bi- en homoseksualiteit worden al snel geassocieerd met ontrouw en seksuele promiscuïteit. Uit mijn studie blijkt dat om te kunnen leven in overeenstemming met hun eigen seksuele identiteit, de geïnterviewde mannen zich een zekere seksuele vrijheid toe-eigenen. De mannen die er naast de partnerrelatie ook andere seksuele contacten op nahouden, bepalen voor zichzelf de mate en wijze waarop deze plaatsvinden. Om seksuele contacten te hebben met een man, wendt men zich tot zowel georganiseerde (bijvoorbeeld het LGBT-uitgangseven) als niet-georganiseerde (bijvoorbeeld parkings en parken) *gay venues*. Gevoelens van schuld en schaamte omwille van het erop nahouden van een geheim dubbelleven lijken vooral op te treden wanneer de seksuele contacten achter de rug van de partner om gebeuren. Seksuele scripts zijn derhalve contextueel ingeschreven normen die verlangens en gedrag sturen en bepalen wat aanvaardbaar is en wat niet. En ze schrijven de manier voor waarop we publiekelijk met elkaar omgaan, daten en handelen tijdens seksuele contacten. De normering die hiervan uitgaat komt bijvoorbeeld tot uiting in de omschrijving van homoseksuele contacten als 'niet normatief' en de mening dat wie zich als man romantisch en/of seksueel aangetrokken voelt tot een andere man, een stukje van zijn mannelijkheid prijsgeeft – al lijkt dit laatste ook weer samen te hangen met de mate waarin je als prototypische man beschouwd wordt.

(...) de machocultuur waartegen je maar moet opboksen maakt het niet gemakkelijker. En als je dan zegt dat je ook op mannen valt, dan geef je zo een stukje mannelijkheid ergens prijs, of zo komt dat toch over. En

dan worden vragen gesteld, zo van: ‘Ben je een janet<sup>4</sup> of zo?’ Maar als een machoman zegt dat hij wel eens zou willen proberen met een man, dan heeft dat op zijn mannelijkheid geen effect. Hij is toch al dáár qua mannelijkheid, dus als hij een beetje zou zakken, zit hij toch nog steeds hoog genoeg. (respondent, 35 jaar)

Gender en sekse spelen een belangrijke rol in de maatschappelijke positie die iemand inneemt en de maatschappelijke privileges die aan deze positie verbonden zijn (Messner, 1997). Sociaal dominante groepen bepalen de gendernorm en -rolpatronen waarbij we verondersteld worden ons volgens de prototypische man- en vrouwbeelden te gedragen. Wie hiervan afwijkt, wordt al snel raar bekeken en/of als homoseksueel (‘verwijfd’)/lesbisch (‘manwif’) beschouwd. Het feministisch denken stelt onder andere de onevenwichtige verhouding tussen vrouwen en mannen in vraag. Maar een veelheid aan sociaal-maatschappelijke coderingen die opvattingen over mannelijkheid mee bepaalt, creëert ook een hiërarchie en machtsongelijkheid tussen mannen onderling. Als dusdanig oefent de samenleving ook tussen mannen een ongelijke druk uit (Connel, 1992; Coston & Kimmel, 2012; Hearn & Kimmel, 2006; Ikeya, 2014).

Mannen moeten gespierd zijn, een job hebben. Een mannelijke job dan nog liefst. Er is zoveel onderscheid al. Ik werk in een zwembad en ’t eerste wat ze vragen is: ‘Ben je redder?’ Redder staat een trapje hoger qua mannelijkheid dan gewoon bediende, onthaalmedewerker of poetsman die nadien de opkuis doet. Een mannelijke man, dat is nog altijd zo van dat machogedrag. Als je zo een torso hebt waar ik al twee keer in kan, dan stellen de mannen onderling zich toch vragen over jouw mannelijkheid. (respondent, 53 jaar)

Mannelijkheid wordt, net als vrouwelijkheid, altijd gedefinieerd in relatie tot de ander. Elk begrip van mannelijkheid dient dus gesitueerd te worden binnen een bredere analyse van ongelijke machtsrelaties en discourses

---

<sup>4</sup> Janet is een typisch Vlaams scheldwoord voor homomannen, dat de connotatie ‘verwijfd’ te zijn inhoudt. Dat het woord ook een cultureel verankerde betekenis en beeldvorming heeft, blijkt bijvoorbeeld uit de optocht van de Voil Janetten (Vuile Janetten) in Aalst-Carnaval. Hierbij verkleeden mannen zich als vrouw, met bijhorende decolleté en handtas.

over verschil en anders-zijn, die de normatieve constructie (cis-gender, hetero, blank, westers, middenklasse) over mannelijke identiteit en gedrag bestendigen. Deze gegenderde orde kan beschouwd worden als een sociale machtsstructuur die gang- en toelaatbare opvattingen over mannelijkheid en seksualiteit mee bepaalt (Connel, 1992). Voor het meest wenselijke en gewilde type mannelijkheid, maar daarom niet noodzakelijk het meest prevalentie, wordt ook wel de term *hegemonic masculinity* gebruikt. Wat als mannelijk ideaalbeeld verschijnt, is dus afhankelijk van de culturele definitie van mannelijkheid en demografische variabelen van zowel de minder- als meerderheidsgroep. Binnen eenzelfde groep kan ook een veelheid aan concepties over masculiniteit bestaan.

Men dient mannelijkheid dus altijd te situeren in een sociaalhistorische context en te reflecteren over hoe mannelijkheid, het mannelijk lichaam en hetero- en homonormatieve scripts met elkaar verbonden en verweven zijn. Sommige constructies van mannelijkheid zijn dominant, andere ondergeschikt of gemarginaliseerd. De term *masculinities* maakt duidelijk dat er niet zoiets als slechts één (vorm van) mannelijkheid bestaat en dat mannelijkheid en man-zijn door verschillende mannen op verschillende manieren ervaren wordt. De relatie tussen hetero- en homoseksuele mannen staat in deze gegenderde orde centraal en draagt een sterk symbolisch gewicht (Connel, 1992). Zo is een populair denken nog altijd dat homomannen geen 'echte mannen' zijn. Zich als man emotioneel en/of erotisch aangetrokken voelen tot een andere man impliceert binnen deze visie een negatie van mannelijkheid. Hegemonische mannelijkheid in de bredere samenleving is dus de facto alleen heteroseksueel. Seksuele minderheden internaliseren deze culturele betekenissen in hun seksuele identiteit, waardoor ook binnen de mannelijke homo- en bi-scène een hiërarchische ordening over mannelijkheid ontstaat. Niet voor niets is de bezorgdheid om zo mannelijk en heteroseksueel mogelijk over te komen in het openbare leven een veel voorkomende bekommernis bij biseksuele mannen en homomannen. Ze willen vaak meer masculien en minder feminien zijn dan ze zichzelf zien. Onderzoek lijkt in dit verband aan te tonen dat homo- en biseksuele mannen deze bezorgdheid trachten te (over)compenseren door de meer toegankelijke aspecten van mannelijkheid, zoals het hebben van meerdere seksuele partners en een atletisch figuur, na te streven en dus

via lichamelijk vertoon hun mannelijkheid te benadrukken (Fischgrund, Halkitis, & Carroll, 2012; Stojanovski, Kotevska, Milevska, Mancheva, & Bauermeister, 2015; Varangis, Lanzieri, Hildebrandt, & Feldman, 2012; Wilson et al., 2010; Yeung et al., 2016).

## Coming-out & coming-in? Over in- en uitsluitingsprocessen

Maatschappelijke visies weerspiegelen breed gedeelde en minder gangbare genderopvattingen waartegen seksuele minderheden aanlopen en die ook bepalen wat het betekent 'een ware man' te zijn. Zoals hierboven al mocht blijken, staat binnen deze gegenderde orde de relatie tussen hetero- en homoseksuele mannen centraal. Een *coming-out* is noch een uniform, noch een universeel proces en wordt soms beschouwd als een onnodig Noord-Amerikaans/westers fenomeen (Rahman, 2011; Manalansan, 2003). Daartegenover staat het westers discours over seksuele identiteitsonthulling en welbevinden. Deze opvatting vertrekt vanuit een substitutief identiteitsmodel, waarin een *coming-out* noodzakelijk wordt geacht om een consistent, geïntegreerd en gelukkig zelf te ontwikkelen. Gedrag en identiteit worden hierbij als inwisselbaar beschouwd en doorheen de identificatie als holebi of hetero worden ervaringen sociaal gemedieerd. De centrale aanname hierbij is dat een bi- of homo-identiteit afgeleid en inwisselbaar is met dito gedrag. In deze optiek beschouwt men zelfonthulling als een belangrijke stap in de ontwikkeling van een seksuele identiteit en emotioneel welbevinden. Dit dominante vertoog over *coming-out* riskeert voorbij te gaan aan de druk die holebi's kunnen ervaren om voor hun seksuele identiteit te moeten uitkomen. Een niet-heteroseksuele identiteit lijkt altijd te moeten worden genoemd en benoemd en wordt al snel een definiërend persoonskenmerk.<sup>5</sup> Een *coming-out* is overigens geen eenmalige gebeurtenis en zelfonthulling gebeurt vaak weloverwogen: waar, wanneer en tegen wie kan ik wat ter sprake brengen?

---

5 Dat de norm niet genoemd of benoemd wordt, geldt overigens voor vele persoonskenmerken. Zo wordt een blanke huidskleur in onze samenleving niet of nauwelijks in verband gebracht met een etnisch-culturele identiteit en wordt doorgaans de m/v-optie als vanzelfsprekendheid aangenomen.

Het aannemen van een biseksuele identiteit wordt in grote mate bepaald en in vraag gesteld door dominante opvattingen over hoe de seksuele identiteit moet benoemd worden. Monoseksistische opvattingen over seksualiteitsbeleving belemmeren de legitimiteit van een biseksuele identiteit. Voelt men zich als man romantisch en/of seksueel aangetrokken tot een andere man, dan wordt men de facto homoseksueel beschouwd. Dergelijke onderhandelingen met de omgeving beïnvloeden in meer of mindere mate het psychosociaal welbevinden. Een *coming-out* als biseksuele man lijkt de continue overweging in te houden of men de biseksuele identiteit naar de buitenwereld kenbaar maakt, dan wel of men zich *out* als homoseksuele man of de voorkeur geeft aan een publieke heteroseksuele identiteit. Het lijkt erop dat beide opties argwanend door de omgeving in de gaten gehouden worden: in het eerste geval 'weet men het nog niet'; in het laatste geval leeft men als 'verdoken homoseksueel'. Het fasedenken en de dichotome opvatting over mannelijke seksualiteit vallen hier duidelijk in te herkennen. De onderhandeling over een publieke *coming-out* als biseksueel individu houdt ook een persoonlijk aanvaardingsproces in dat kan verlopen met vallen en opstaan.

Een *coming-out* als biseksuele man is dus een heel onderhandelingsproces dat sterk bepaald wordt door monoseksistische ideeën en bi-negatieve opvattingen. De druk die men kan ervaren een monoseksuele identiteit aan te nemen, is gerelateerd aan binaire percepties van seksualiteit en de toegenomen zichtbaarheid van de lesbische en homoseksuele gemeenschap(pen). De seksuele identiteit als homoman, bijvoorbeeld, is in vele (vooral) westerse landen algemeen dusdanig aanvaard en direct(er) toegankelijk geworden dat het aan mensen kan worden opgelegd (Connel, 1992). Dat dit een versmalde identiteit met zich meebrengt, een keurslijf met bijhorende voorschriften waaraan men dient te voldoen en waartegenover men geëvalueerd wordt, is niet altijd even onschuldig. Hier stoten we meteen op een zekere paradox: waar *coming-out* bevrijdend behoort te zijn en ook zo voorgesteld wordt, betekent het tegelijkertijd ook een 'zich moeten invoegen in een hokje', zowel qua identiteit als qua gedrag (vergelijk homonormativiteit). *Coming-out* is met andere woorden ook een *coming-in* in het bestaande holebimilieau. Ook binnen dit circuit heersen dominante opvattingen over mannelijkheid. Zo lijken homomannen een voorkeur te hebben voor gespierde en atletische lichamen, vooral in een korte termijn datingcon-



text. Dit mannelijk ideaalbeeld wordt door de mannelijke homogemeenschap bekrachtigd en brengt een aanzienlijk aantal homomannen ertoe te investeren in uiterlijk vertoon van hun mannelijkheid (Varangis et al., 2012). Binnen de LGBT-gemeenschap bekritisieren onder meer Monro en Richardson (2010), Bernstein Sycamore (2012) en Shangay Lily (2016) de manier waarop een blanke, liberaal masculiene *gay* elite haar wensen en noden als universele norm opdrong en standaarden uitzette om te bepalen wie wel en wie niet tot de LGBT-gemeenschap kan worden toegelaten – zowel op vlak van lichamelijke als op vlak van handelingen en gedrag. Zo zet zich binnen de holebi- en transgendergemeenschap<sup>6</sup> tot op de dag van vandaag een geschiedenis van spanningen voort tussen de verschillende groepen die deel uitmaken van het LGBT-acroniem – denk bijvoorbeeld aan het debat over de inclusie van biseksuele en transgenderpersonen.

Toen wij Ertussenin [een Limburgse bivereniging] oprichtten, wilden we aansluiten bij het Regenbooghuis Limburg. En je gaat er dan vanuit dat je door de gemeenschap in z'n unanimité daar toe mag treden. Dat is dus niet zo. 'Die bi's kunnen ook bij de homo's aansluiten', zeggen ze dan. De mannelijke homogemeenschap, en nu chargeer ik natuurlijk hé want dat is niet voor iedereen zo, heeft voor een groot deel bereikt wat ze wou bereiken. Dan word je een bestaande identiteit die zichzelf belangrijk vindt. Maar van zodra er andere verenigingen komen met andere doelgroepen, dan wordt dat in vraag gesteld of misschien als een vorm van concurrentie gezien. Lesbiennes die jaren in de lesbogemeenschap verkeerden en opeens een relatie met een man hebben, worden uitgestoten. Mannen die altijd in de homowereld hebben verkeerd en opeens een vrouw hebben, eveneens. De voormalige organisator van de Pride is daar een mooi voorbeeld van. Hij had een heteroseksuele relatie, heeft die beëindigd en de homo's zeiden tegen hem echt waar letterlijk: 'Goh, je bent terug. Welkom.' Hij krijgt een relatie met een vrouw en hij wordt uitgestoten. 'Hoe kun je nou de Pride organiseren? Dat kan toch niet?' Echt, dat is je hoort bij ons of je hoort niet bij ons.' (respondent, 62 jaar)

6 Het is niet onbelangrijk op te merken dat er niet zoiets bestaat als dé holebi- en transgendergemeenschap (of heterogemeenschap). Wanneer in deze termen gesproken wordt, heeft dit dus geenszins de bedoeling deze groep(en) als homogene entiteit op te vatten.

Ook binnen de LGBT-gemeenschap lijken dus uitsluitingsprocessen aan het werk die gevoelens van marginalisering en isolatie in hoofde van biseksuele personen met zich mee kunnen brengen. Derhalve kan men zich zowel de vraag stellen in welke mate de collectieve identiteit die in het LGBT-milieu bekrachtigd en bestendigd wordt een manier van regulatie – en dus ultiem van onderdrukking, in- en uitsluiting – is (Bernstein Sycamore, 2012; Shangay Lily, 2016), als ook hoe zoiets als ‘een biseksuele gemeenschap’ zich verhoudt en situeert in het LGBT-landschap. Van een sterk uitgebouwde en georganiseerde biseksuele gemeenschap is immers nog geen sprake. Een aantal factoren speelt hierbij wellicht een beïnvloedende rol. Zo zou de maatschappelijk dominante monoseksuele opvatting over seksuele identiteiten er één kunnen zijn. Ook persoonsgebonden factoren, zoals het zich goed voelen in een partnerrelatie die de nood om tot een groep te behoren mindert of bij wie dergelijke nood aan *belonging* überhaupt ontbreekt, kunnen meespelen en de onzichtbaarheid van een biseksuele gemeenschap in de hand werken. Hetzelfde geldt voor wie ervoor kiest zich niet publiekelijk als biseksueel te *outen* en er heimelijk, al dan niet anonieme, vluchtige seksuele contacten met mannen op na houdt. ‘In de kast blijven’ geeft dan misschien wel bescherming tegen bi-negativiteit, maar lijkt te interfereren met het gevoel tot een gemeenschap te behoren. Er is ook het pijnpunt van de definiëring van biseksualiteit. Biseksualiteit kan beschouwd worden als een koepelterm die meerdere ‘labels’ omvat waarmee men zich kan benoemen. Het gaat hier onder meer om homoflexibel, stereoseksueel, panseksueel, bi-curious enzovoort. Er is dus een veelheid aan terminologie en een grote heterogeniteit onder biseksuele individuen. Ook het verschil in opvattingen tussen biseksuele individuen kan reden tot uitsluiting zijn.

Allé, bi tegenwoordig is eigenlijk een soort paraplueterm geworden. Het omvat heel veel dingen en er zijn heel veel verschillen in. Sommige bi’s willen heel erg genormaliseerd zijn. Ze willen naar de buitenwereld zeggen van: ‘Ik ben bi, maar ik ben niet anders dan u. Ik heb ook gewoon een relatie, ik heb ook gewoon kinderen. Ik val gewoon op mannen en vrouwen maar da’s het enige verschil. Voor de rest voldoe ik aan het plaatje.’ Maar als je daar dan toekomt als een van de cliché-bi’s die zegt van: ‘Ik val op mannen en vrouwen en ik wil en ik heb ook mannen en vrouwen’, dan

hebben ze zoets van: ‘Ja maar, jij komt de boodschap die wij naar buiten proberen te dragen dat we zijn net als iedereen, verstoren.’ (respondent, 42 jaar.)

Een gemeenschap aan seksuele minderheden wordt gedefinieerd net op basis van een seksuele identiteit, die de kapstok vormt waarrond een groep mensen zich organiseert. Maar men kan ook terughoudend zijn om zichzelf een seksueel identiteitslabel aan te meten. Dit kan de organisatie van een biseksuele gemeenschap belemmeren en leiden tot versnippering. Daarnaast zijn er ook nog de negatieve blikken vanuit de holebigeenschap zelf, wat de aansluiting van een bivereniging in het bestaande circuit niet altijd evident maakt en ook de erkenning als biseksueel individu verhindert. Het op zoek gaan naar gelijken kan een belangrijke beïnvloedende factor zijn op vlak van psychosociaal welbevinden. Een sterker georganiseerde biseksuele gemeenschap zou in dit opzicht een buffer kunnen vormen tegen bi-negatieve opvattingen en bejegeningen uit de omgeving en bijdragen aan (h)erkenning en zich als biseksueel individu begrepen voelen. Een potentiële valkuil en keerzijde van een georganiseerde biseksuele gemeenschap is dat de diversiteit op de achtergrond verdwijnt en een normatief beeld ontstaat van waaraan een individu dient te beantwoorden om zichzelf als biseksueel te mogen uiten.

## Een sociaal-constructivistische lens op seksuele identiteiten

Het dominant denken inzake seksualiteit, seksualiteitsbeleving en seksuele identiteiten vertrekt vanuit een monoseksistische aanname. Hierbij wordt seksuele oriëntatie opgevat als een binair construct en gereduceerd tot óf hetero- óf homoseksuele contacten en dito identiteit. Monoseksisme is dus de overtuiging dat mensen alleen heteroseksueel of homoseksueel (kunnen) zijn. Binnen een dergelijk kader verdwijnen biseksuele identiteiten<sup>7</sup> uit beeld (Yoshino, 2000), worden biseksuele personen onzichtbaar en krijgen

---

7 Er wordt bewust geopteerd niet te spreken van een biseksuele identiteit, maar van biseksuele identiteiten om recht te doen aan de diversiteit in ervaring, expressie en onderhandelingen.

ze af te rekenen met een spectrum aan vooroordelen (Roberts et al., 2015). Hoewel het maatschappelijk, juridisch en politiek zichtbaarder worden van homomannen en lesbische vrouwen toe te juichen valt, droeg deze beeldvorming ook weer bij aan de binaire opdeling hetero/homoseksueel. De aanname dat biseksualiteit niet bestaat, wordt misschien ingegeven door het overdrijven van de stabiliteit van een monoseksuele oriëntatie (Rosenthal, Sylva, Safron, & Bailey, 2012) en de ongewenste ambiguïteit die biseksualiteit introduceert in een duidelijk afgebakend model van seksuele relaties. Biseksualiteit daagt immers net deze breed gangbare aanname uit (Burke & LaFrance, 2016; Morrison et al., 2010). Monoseksistische opvattingen komen voor bij zowel lesbische, homo- en heteroseksuele personen (Kennedy & Doll, 2001; Roberts et al., 2015). De ervaring van monoseksisme hangt nauw samen met de ervaring van discriminatie en stigmatisering. Deze polarisatie draagt bij aan de miskennis, stereotypering en stigmatisering van biseksualiteit. Miskennis houdt opvattingen in alsof men in de war, onbeslist of laf zou zijn om voor de werkelijke (dus homoseksuele) geaardheid uit te komen. Het geheel van dergelijke negatieve ervaringen met sociale voor- en veroordeling wordt gevat in de term bi-negativiteit. Zo worden mensen die zichzelf als biseksueel identificeren vaak beschouwd als onbeslist, onbetrouwbaar en zelfs sociaal onaangepast of pathologisch (Israel & Mohr, 2004; Kaestle & Ivory, 2012; Rieger et al., 2013; Rullo et al., 2015; Yost & Thomas, 2012). Biseksuele mannen in het bijzonder worden met een aanmanende vinger nagewezen omwille van hun veronderstelde seksuele promiscuïteit en onmogelijkheid monogame relaties aan te gaan, ontrouw en de verspreiding van soa's en HIV (Kennedy & Doll, 2001; Hubach et al., 2014; Roberts et al., 2015; Yost & Thomas, 2012). Het gecombineerde effect van stereotypes, de onzichtbaarheid van biseksualiteit<sup>8</sup>, de moeilijkheid om een bigemeenschap te lokaliseren en het gebrek aan sociale steun kunnen beschouwd worden als risicofactoren die potentieel een negatieve invloed nalaten op het psychosociaal welbevinden en de seksuele identiteitsvorming van biseksuele personen. Als dusdanig kan seksuele minderheidsstress ontstaan (Meyer, 1995, 2003; Meyer, Schwartz, & Frost, 2008).

---

8 Met onzichtbaarheid wordt bedoeld dat biseksuele mensen doorgaans heteroseksueel of homoseksueel verschijnen voor de buitenwereld, afhankelijk van of men zich in een partnerrelatie bevindt met respectievelijk een partner van het andere, dan wel hetzelfde geslacht.

In plaats van seksuele identiteitscategorieën te beschouwen als vaststaande persoonskenmerken, kunnen deze misschien wel beter begrepen worden als sociale constructies. Dit maakt hen tot geconstrueerde categorieën, die weliswaar erg reële effecten nalaten. Het zijn praktijken waarin men leeft. Als dusdanig vormen en structureren ze onze werkelijkheid en kleuren ze de lens van waaruit we de wereld begrijpen. Bovendien dient men een seksuele identiteit steeds te situeren en te begrijpen in een veelheid aan identiteitscategorieën en interpersoonlijke contexten waarin we ons als individu begeven. Een dergelijk sociaal-constructivistische lezing van seksuele identiteiten kan een tegengewicht bieden aan de dominante binaire en positivistische aanname over seksuele identiteit. Het creëert ruimte om andere visies op tafel te leggen en beïnvloedingen zichtbaar en bespreekbaar te maken. Zo beschouwd kan men een seksuele identiteit opvatten als een identiteitsaspect naast vele andere dat centraal staat in sommige contexten en minder op de voorgrond staat, benoemd en/of verdedigd hoeft te worden in andere. Onze identiteit is immers een meerlagig construct en is van invloed in de manier waarop we onszelf zien en bejegenen én gezien en bejegend worden.

## Coping en veerkracht

Om met negatieve bejegening uit de buitenwereld om te gaan, hanteert men verschillende copingstrategieën. Deze variëren naargelang de situatie, waar en met wie men zich bevindt. Zo legt men de commentaren uit de omgeving naast zich neer zonder deze persoonlijk op te vatten en/of is men selectief over tegen wie men wat ter sprake brengt. Men speelt bijvoorbeeld een rol en voegt zich naar de omgangsvormen op het werk, spreekt alleen openlijk over relaties tegen goede vrienden, tast de context af qua opvattingen over seksualiteitsbeleving en/of gebruikt de biseksuele identiteit openlijk als een bron voor politiek activisme en engagement. Ook voor wat gevoelens van zelftwijfel betreft, beschikt men over verschillende copingmechanismes om de drukkende invloed van tegenstrijdige gevoelens te milderen. Zo kiest men er bijvoorbeeld voor om zich niet meteen een vaststaande seksuele identiteit aan te meten en zet men zich af tegen het 'hokjesdenken' uit de omgeving. Ook wordt soms professionele hulp gezocht. Steunend lijkt het

erop nahouden van een continuümvisie over seksuele identiteit en de aanname dat seksualiteitsbeleving fluïde is doorheen de tijd.

Naast seksuele identiteit kunnen ook gender en genderexpressie op een continuüm geplaatst worden en fluïde opgevat worden. Ook qua genderexpressie voegt men zich naar de omgangsvormen die gangbaar zijn in de omgeving. De mate waarin men geloofwaardig overkomt, lijkt afhankelijk van de sociale context waarin men zich bevindt en de positie en rol die men bekleedt. Zo trekt een vakantie of eetgelegenheden met vrienden andere identiteitsaspecten en rolverwachtingen naar voren dan wanneer men zich in een door mannen gedomineerde werkomgeving bevindt, waar de hiërarchie qua mannelijkheid nog verder aangedikt lijkt te worden naargelang de functie die men uitoefent. Essentialistische opvattingen over hoe een homoseksuele man of vrouw eruit ziet en zich gedraagt, zijn wijdverspreid. Ook over het al dan niet bestaan van een 'bi-uniform', te begrijpen als het geheel van karakteristieke kenmerken die een biseksuele identiteit uitdrukt, heeft eenieder wel een mening klaar. Er blijkt bijvoorbeeld een sociaal gedeelde aanname te bestaan die biseksuele individuen opvat als voor de ene helft homoseksueel en voor de andere helft heteroseksueel.

Een aantal cognities, attributies en onderhandelingen lijken de eventuele emotionele en cognitieve dissonantie die ressorteert uit het erop nahouden van een (of meerdere) simultane partners en/of seksuele contacten naast de vaste partnerrelatie, te kunnen milderen. Zo kan men de oorzaak van het onbehagelijke gevoel de partner te bedriegen leggen in het maatschappelijk dominante dogma van monoseksualiteit en monogamie; of meent men dat niemand anders het recht heeft over zijn seksualiteitsbeleving te oordelen; of koppelt men seksuele daden los van emotionele betrokkenheid (louter seks is geen ontrouw) of men maakt afspraken met de partner zodat er in wederzijdse toestemming seksuele contacten buiten de partnerrelatie kunnen bestaan. Men kan ervoor kiezen de eigen seksuele identiteit te verzwijgen, dan wel dit proces strategisch aan te wenden door de context in te schatten op vlak van openheid over seksuele diversiteit, door selectief te zijn aan wie men de seksuele identiteit onthult en/of zelfs de biseksuele identiteit als bron voor politieke actie te gebruiken gericht tegen de homo- en heteronormatieve en monoseksistische maatschappelijke denkers.

Toen ik me in 2012 naar de scholenwerking van het COC [Nederlandse belangenvereniging voor holebi's en transgenders] wendde om jongeren te vertellen over bisexualiteit, mocht dat niet. 'Daar vragen de scholen niet naar,' zegt die coördinator, 'ze vragen naar voorlichting over homoseksualiteit. En als je praat over bisexualiteit, dan moeten we al onze procedures, al onze boeken aanpassen.' Echt waar, dat zei die echt tegen me. En ik zei: 'Daar ben je niet toe bereid?' 'Neen,' zegt ie, 'ik ben ook getrouwd geweest. Maar ik zou daar niet aan moeten denken om nog eens iets met een vrouw te hebben.' Eigenlijk zei hij tegen mij: 'Je bent geen bi. Je bent homo.' Als je dat soort gesprekken met coördinatoren van dat soort huizen voert, daar word je toch echt mismoedig van? Het is dus niet zo dat ik enkel met één mens heb gesproken die me niet begrijpt. Ik heb echt met zoveel verschillende mensen in Nederland en België gesprekken gehad. En ik denk: hoe is dat mogelijk? En telkens als ik zo een gesprek heb gehad, word ik daar eerst down van, maar daarna borrelt er weer energie op zo van: we hebben nog heel veel werk! Het is nog strijden voor bestaansrecht. (respondent, 62 jaar)

## Ten slotte

Ondanks de grotere openheid in onze samenleving over seksuele diversiteit, zou het onvoorzichtig zijn te beweren dat homo-, bi- en transnegativiteit tot het verleden behoren. Zo is 'homo' nog altijd een scheldwoord en wordt het nog liefst voorafgegaan door een adjectief als 'vuile' of 'vieze' om de weerzin extra te benadrukken. In dit artikel lag de voornaamste focus op de ervaring van bisexuele mannen. Ook zij worden doorheen hun leven in meer of mindere mate geconfronteerd met bi-negatieve opmerkingen. Zelftwijfel, de wens om zich als monoseksueel te kunnen *outen* en de vermoeiende pogingen om telkens weer opnieuw de seksuele identiteit naar de buitenwereld te verdedigen, zijn hen niet vreemd. Hun ervaringen verschillen onder meer naargelang de tijdsgeest waarin men opgroeide en de toen heersende opvattingen over seksuele diversiteit die de mate van bespreekbaarheid en erkenning van homo-erotische gevoelens mee bepalen. Ook het gehuwd zijn met een vrouw en het al dan niet hebben meegeemaakt van een (v)chtscheiding kleuren de ervaringen over het *coming-out*proces op unieke wijze. Een *coming-out* gebeurt niet eenmalig, maar is

een levenslang onderhandelingsproces met kosten en baten (Yeung et al., 2016). Het verlies van vrienden en familie en gedachten aan zelfdoding en pogingen daartoe, kunnen begrepen worden als de meest ingrijpende kosten die een aantal van de geïnterviewde mannen meemaakten. Het vergt veerkracht en doorzettingsvermogen om na ingrijpende verlies- en breukervaringen van voren af aan te beginnen. Privilegering door onderwijs, het behoren tot de etnisch-culturele meerderheidsgroep en het vrijgevochten zijn van religieuze voorschriften zijn een aantal elementen die de geïnterviewde mannen rechtstreeks of onrechtstreeks aankaarten als helpende factoren in hun aanvaardings- en *coming-out*proces. De baten die een leven in overeenstemming met de seksuele identiteit met zich meebrengen, situeren zich vooral in het erop nahouden van een meer open en niet-beoordelende houding naar seksuele diversiteit. Ook het kennen van een seksueel diverse gemeenschap wordt doorgaans als persoonlijke verrijking in het leven ervaren. De resultaten van dit onderzoek lijken in de richting te wijzen dat biseksuele mannen vooral een samenhangingsgevoel ontwikkelen wanneer ze openlijk voor hun biseksuele identiteit uitkomen en er ook politiek mee aan de slag gaan door middel van *advocacy* en persoonlijk engagement in de uitbouw van een Vlaamse bi-werking. Het verwerven van een plaats in de holebigemeenschap verloopt echter niet zonder slag of stoot. Biseksuele mannen krijgen bijgevolg af te rekenen met zowel hetero- als homonormatieve opvattingen over hoe men zich kan en mag gedragen en identificeren (Rust, 2001, p. 96).

Als hulpverlener is het zinvol stil te staan bij onze eigen mening over seksuele identiteiten, relatievorming en seksualiteitsbeleving. In welke mate spelen onze eigen opvattingen over (mono)seksisme, stereotype opvattingen over biseksualiteit, de waarde en betekenis die we hechten aan monogamie en dergelijke mee in onze cliëntcontacten? Vallen we op deze punten samen met het men-denken of zijn we in staat om vanuit een oprechte nieuwsgierigheid naar de cliënt te luisteren? Vind je het nodig de sekse, gender en seksuele identiteit van een cliënt te weten, deze te benoemen en te classificeren? Welke mogelijke effecten kan het (al dan niet) benoemen hebben van een biseksuele identiteit van de cliënt? Is de hulpvraag gerelateerd aan de biseksuele identiteit van de cliënt? Heeft de cliënt toegang tot een steunend netwerk, al dan niet binnen een LGBT-organisatie? Ook is



het belangrijk dat men zich er als hulpverlener van vergewist dat het dominante discours rond *coming-out* mensen niet vrij laat zichzelf al dan niet te benoemen/labelen. *Coming-out* lijkt dwingend en noodzakelijk en een neveneffect van een georganiseerde gemeenschap. *Coming-out* is mensen in een hokje en keurslijf plaatsen. Het vraagt een fijnmazige blik en een alertheid op complexiteit om op een niet-beoordelende manier een veelheid aan beïnvloedingen en betekenissen op vlak van seksualiteitsbeleving, genderexpressie en zelfomschrijving met de cliënt te verkennen.

## Literatuur

- Beemyn, B., & Steinman, E. (2001). Introduction. In B. Beemyn & E. Steinman (Eds.), *Bisexuality in the lives of men. Facts and fictions* (pp. 1-14). New York, USA: Routledge.
- Bernstein Sincamore, M. (2012). *Why are faggots so afraid of faggots? Flaming challenges to masculinity, objectification, and the desire to conform*. Baltimore, USA: AK Press.
- Blechner, M. J. (2015). Bigenderism and bisexuality. *Contemporary psychoanalysis*, 51, 503-522.
- Brennan, D. J., Asakura, K., George, C., Newman, P. A., Giwa, S., Hart, T. A., ... Betancourt, G. (2013). "Never reflected anywhere": Body image among ethnoracialized gay and bisexual men. *Body Image*, 10, 389-398.
- Burke, S. E., & LaFrance, M. (2016). Lay conceptions of sexual minority groups. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 635-650.
- Coston, B. M., & Kimmel, M. (2012). Seeing privilege where it isn't: Marginalized masculinities and the intersectionality of privilege. *Journal of Social Issues*, 68, 97-111.
- Diamond, L. M. (2008). *Sexual fluidity: Understanding women's love and desire*. Cambridge, USA: Harvard University Press.
- Ding, J. Y. C., & Rule, N. O. (2012). Gay, straight, or somewhere in between: Accuracy and bias in the perception of bisexual faces. *Journal of Nonverbal Behavior*, 36, 165-176.
- Eliason, M. (2001). Bi-negativity. The stigma facing bisexual men. In B. Beemyn & E. Steinman (Eds.), *Bisexuality in the lives of men. Facts and fictions* (pp. 137-154). New York, USA: Routledge.

- Fischgrund, B. N., Halkitis, P. N., & Carroll, R. A. (2012). Conceptions of hypermasculinity and mental health states in gay and bisexual men. *Psychology of Men & Masculinity, 13*, 123-135.
- Gérard, P., & Parrein, F. (2011). Het substitutieve identiteitsmodel in het Belgische asielrecht – een kritisch onderzoek. In W. Peumans (red.), *Seks en stigma over grenzen heen: Homoseksuele en lesbische migranten in Vlaanderen en Brussel* (pp. 145-158). Leuven/ Den Haag: Acco.
- Hubach, R. D., Dodge, B., Goncalves, G., Malebranche, D., Reece, M., Van Der Pol, B., ... Fortenberry, D. (2014). Gender matters: Condom use and nonuse among behaviorally bisexual men. *Archives of Sexual Behavior, 43*, 707-717.
- Ikeya, C. (2014). Masculinities in Asia: A review essay. *Asian Studies Review, 38*, 243-252.
- Israel, T., & Mohr, J. (2004). Attitudes toward bisexual women and men: Current research, future directions. *Journal of Bisexuality, 4*, 117-134.
- Hearn, J., & Kimmel, M. S. (2006). Changing studies on men and masculinities. In K. Davis, M. Evans, & J. Lorber (Eds.), *Handbook of gender & women's studies* (pp. 53-70). London: Sage publications.
- Kaestle, C. E., & Ivory, A. H. (2012). A forgotten sexuality: Content analysis of bisexuality in the medical literature over two decades. *Journal of Bisexuality, 12*, 35-48.
- Kennedy, M., & Doll, L. S. (2001). Male bisexuality and HIV risk. In B. Beemyn & E. Steinman (Eds.), *Bisexuality in the lives of men. Facts and fictions* (pp. 109-135). New York, USA: Routledge.
- Manalansan, M. F. (2003). *Global divas: Filipino gay men in the diaspora*. Durham, North Carolina: Duke University Press.
- Messner, M. A. (1997). *Politics of masculinities: Men in movements*. University of Southern California: Sage Publications.
- Meyer, I. H. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior, 36*, 38-56.
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin, 129*, 674-697.
- Meyer, I. H., Schwartz, S., & Frost, D. M. (2008). Social patterning of stress and coping: Does disadvantaged social statuses confer more stress and fewer coping resources? *Social Science & Medicine, 67*, 368-379.

- Monro, S., & Richardson, D. (2010). Intersectionality and sexuality: The case of sexuality and transgender equalities work in UK local government. In Y. Taylor, S. Hines, & M. Casey (Eds.), *Theorizing intersectionality and sexuality* (pp. 99-118). Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- Morrison, T. G., Harrington, R., & McDermott, D. T. (2010). Bi now, gay later: Implicit and explicit binegativity among Irish university students. *Journal of Bisexuality, 10*, 211-232.
- Muñoz-Laboy, M., Garcia, J., Wilson, P. A., Parker, R. G., & Severson, N. (2015). Heteronormativity and sexual partnering among bisexual Latino men. *Archives of Sexual Behavior, 44*, 895-902.
- Otis, M. D., & Skinner, W. F. (2004). An exploratory study of differences in views of factors affecting sexual orientation for a sample of lesbians and gay men. *Psychological Reports, 94*, 1173-1179.
- Rahman, M. (2011). Onderzoek naar queer moslims: identiteit, politiek en ervaringen. In W. Peumans (red.), *Seks en stigma over grenzen heen. Homoseksuele en lesbische migranten in Vlaanderen en Brussel* (pp. 125-144). Leuven/ Den Haag: Acco.
- Reisen, C. A., Brooks, K. D., Zea, M. C., Poppen, P. J., & Bianchi, F. T. (2013). Can additive measures add to an intersectional understanding? Experiences of gay and ethnic discrimination among HIV-positive Latino gay men. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 19*, 208-217.
- Rieger, G., Chivers, L. M., & Bailey, J. M. (2005). Sexual arousal patterns of bisexual men. *Psychological Science, 16*, 579-584.
- Rieger, G., Rosenthal, A. M., Cash, B. M., Linsenmeier, J. A. W., Bailey, J. M., & Savin-Williams, R. C. (2013). Male bisexual arousal: A matter of curiosity? *Biological Psychology, 94*, 479-489.
- Roberts, T. S., Horne, S. G., & Hoyt, W. T. (2015). Between a gay and a straight place: Bisexual individuals' experiences with monosexism. *Journal of Bisexuality, 15*, 554-569.
- Rosenthal, A. M., Sylva, D., Safron, A., & Bailey, J. M. (2012). The male bisexuality debate revisited: Some bisexual men have bisexual arousal patterns. *Archives of Sexual Behavior, 41*, 135-147.
- Rullo, J. E., Strassberg, D. S., & Miner, M. H. (2015). Gender-specificity in sexual interest in bisexual men and women. *Archives of Sexual Behavior, 44*, 1449-1457.

- Rust, P. C. (2001). Make me a map: Bisexual men's images of a bisexual community. In B. Beemyn & E. Steinman (Eds.), *Bisexuality in the lives of men. Facts and fictions* (pp. 47-108). New York, USA: Routledge.
- Sandfort, T., Bos, H., Knox, J., & Reddy, V. (2016). Gender nonconformity, discrimination, and mental health among black South African men who have sex with men: A further exploration of unexpected findings. *Archives of Sexual Behavior, 45*, 661-670.
- Sarno, E. L., Mohr, J. J., Jackson, S. D., & Fassinger, R. E. (2015). When identities collide: Conflicts in allegiances among LGBT people of color. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 21*, 550-559.
- Shangay, L. (2016). Adiós, Chueca. Memorias del gaypilitismo: La creación del la "marca gay". Madrid: Foca.
- Steinman, E. (2001). Interpreting the invisibility of male bisexuality. Theories, intersections, politics. In B. Beemyn & E. Steinman (Eds.), *Bisexuality in the lives of men. Facts and fictions* (pp. 15-45). New York, USA: Routledge.
- Stojanovski, K., Kotevska, B., Milevska, N., Mancheva, A. P., & Bauermeister, J. (2015). "It is one, big loneliness for me": The influences of politics and society on men who have seks with men and transwomen in Macedonia. *Sexuality Research and Social Policy, 12*, 115-124.
- Varangis, E., Lanzieri, N., Hildebrandt, T., & Feldman, M. (2012). Gay male attraction toward muscular men: Does mating context matter? *Body Image, 9*, 270-278.
- Vrangelova, Z., & Savin-Williams, R. C. (2012). Mostly heterosexual and mostly gay/lesbian: Evidence for new sexual orientation identities. *Archives of Sexual Behavior, 41*, 85-101.
- Walker, J. J., Longmire-Avital, B., & Golub, S. (2015). Racial and sexual identities as potential buffers to risky sexual behavior for black gay and bisexual emerging adult men. *Health Psychology, 34*, 841-856.
- Wilson, B. D. M., Harper, G. W., Hidalgo, M. A., Jamil, O. B., Torres, R. S., & Fernandez, M. I. (2010). Negotiating dominant masculinity ideology: Strategies used by gay, bisexual and questioning male adolescents. *American Journal of Community Psychology, 45*, 169-185.
- Yeung, N. C. Y., Mak, W. W. S., & Cheung, L. K. L. (2016). Sexual identity and its disclosure as moderators between norms of heterosexual

self-presentation and well-being among Hong Kong Chinese men. *Psychology of Men & Masculinity*, 17, 165-176.

Yoshino, L. (2000). The epistemic contract of bisexual erasure. *Stanford Law Review*, 52, 353-461.

Yost, M. R., & Thomas, G. D. (2012). Gender and binegativity: Men's and women's attitudes toward male and female bisexuals. *Archives of Sexual Behavior*, 41, 691-702.

